

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770

e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2018. gada 10. oktobrī

Satversmes tiesas 4. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Aldis Laviņš, tiesneši Daiga Rezevska un Jānis Neimanis,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto sabiedrības ar ierobežotu atbildību [..], [..] un [..] (turpmāk arī – Pieteikuma iesniedzējas) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 143/2018),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzējas lūdz Satversmes tiesu atzīt 2018. gada 22. marta likuma „Grozījumi Izglītības likumā” 1. panta pirmo daļu un 3. pantu (turpmāk – apstrīdētās normas) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1. pantam un 105. panta pirmajam un trešajam teikumam.

2. 2018. gada 22. marta likuma „Grozījumi Izglītības likumā” 1. panta pirmā daļa paredz papildināt Izglītības likuma 9. pantu ar 1.¹ daļu šādā redakcijā: „(1¹) Privātajās izglītības iestādēs vispārējo izglītību un profesionālo izglītību pamatizglītības un vidējās izglītības pakāpē iegūst valsts valodā.”

Savukārt šo grozījumu 3. pants nosaka:

Izglītības likuma 41. pantā „aizstāt pirmajā daļā vārdus „attiecīgajā valsts izglītības standartā” ar vārdiem „valsts pamatizglītības standartā””;

papildināt šo pantu ar 1.¹ un 1.² daļu šādā redakcijā:

„(1¹) Mazākumtautību izglītības programmās no 1. klases līdz 6. klasei mācību satura apguve valsts valodā tiek nodrošināta ne mazāk kā 50 procentu apjomā no kopējās mācību stundu slodzes mācību gadā, ieskaitot svešvalodas.

(1²) Mazākumtautību izglītības programmās no 7. klases līdz 9. klasei mācību satura apguve valsts valodā tiek nodrošināta ne mazāk kā 80 procentu apjomā no kopējās mācību stundu slodzes mācību gadā, ieskaitot svešvalodas.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesa var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likuma atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktam un 19.² panta pirmajai daļai persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt vienīgi tai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā. Turklāt šā likuma 19.² panta sestās daļas 1. punkts prasa pamatot, ka ir aizskartas pieteikuma iesniedzējam Satversmē noteiktās pamattiesības. Minētā tiesību norma ir skatāma kopsakarā ar likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu, atbilstoši kuram pieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums.

5.1. No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka [...] un [...] tiesības uz īpašumu esot aizskartas, jo viņas ir sabiedrības ar ierobežotu atbildību [...] (turpmāk arī – Ģimnāzija) daļu īpašnieces.

Satversmes tiesa ir vairākkārt norādījusi, ka konstitucionālā sūdzība ir individuāls tiesību aizsardzības līdzeklis. Jēdziens „aizskar” Satversmes tiesas likumā ietverts ar mērķi norobežot konstitucionālo sūdzību no *actio popularis* jeb

sūdzības vispārības labā (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2016. gada 23. novembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2016-02-01 7. punktu*). Personas pamattiesību aizskārums Satversmes tiesas likuma izpratnē ir saprotams tādējādi, ka apstrīdētā norma rada nelabvēlīgas sekas tieši pašam pieteikuma iesniedzējam. Persona ir tiesīga vērsties Satversmes tiesā tikai tādā gadījumā, kad pastāv tieša saikne starp šīs personas pamattiesību ierobežojumu un pieteikumā apstrīdēto normu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2010. gada 18. februāra sprieduma lietā Nr. 2009-74-01 12. punktu*).

Apstrīdētās normas noteic pienākumus privātajām izglītības iestādēm, kuras var organizēt komercsabiedrības. Apstrīdētās normas neparedz pienākumus komercsabiedrību daļu īpašniekiem. Pieteikumā nav sniegts juridiskais pamatojums tam, kādā veidā apstrīdētās normas aizskartu [...] un [...] kā komercsabiedrības daļu īpašnieku Satversmē noteiktās pamattiesības.

Līdz ar to [...] un [...] pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta, 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

5.2. Pieteikumā minēts, ka apstrīdētās normas aizskar Ģimnāzijas tiesības veikt komercdarbību, kas ietilpstot Satversmes 105. panta tvērumā.

Atbilstoši Satversmes tiesas likumam personas pamattiesību aizskārums ir konstatējams, ja: pirmkārt, personai Satversmē ir noteiktas konkrētās pamattiesības, proti, apstrīdētā norma ietilpst konkrēto pamattiesību tvērumā; otrkārt, tieši apstrīdētā norma aizskar personai Satversmē noteiktās pamattiesības (*sk. Satversmes tiesas 2016. gada 23. novembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā 2016-02-01 5. punktu*). Tādējādi Satversmes tiesas kolēģijai ir jāpārbauda, vai pieteikumā ir norādīti juridiski argumenti tam, ka apstrīdētās normas skar tādas tiesības, kas ietilpst Satversmē noteikto pamattiesību tvērumā, un vai tās aizskar Ģimnāzijai Satversmē noteiktās pamattiesības.

Ģimnāzija norāda, ka ar apstrīdētajām normām tiek ierobežotas tiesības uz īpašumu, jo privātajām izglītības iestādēm kā uzņēmējdarbības veicējam tiek ierobežotas tiesības brīvi izvēlēties komercdarbības veikšanas metodes un pilnībā liegtas tiesības uz peļņas gūšanu. Ģimnāzija varot piedāvāt atsevišķām iedzīvotāju bērnu grupām, piemēram, „ekonomiskajiem imigrantiem”, kas atrodas Latvijas teritorijā īslaicīgi, jauktajām ģimenēm un bērniem ar īpašām vajadzībām akreditētu, licencētu un kvalitatīvu izglītību krievu valodā. Personām tiek ierobežotas tiesības uz izglītību, jo konkrēti izglītojamie nevarot saņemt adaptācijas iespējas vai mācīties atbilstoši izglītības metodēm bērniem ar īpašām vajadzībām.

Komerclikuma 1. pants noteic, ka komercdarbība ir atklāta saimnieciskā darbība, kuru savā vārdā peļņas gūšanas nolūkā veic komersants. Savukārt peļņa ir

atlīdzība uzņēmējam par iniciatīvu, darbojoties pastāvīga riska un ekonomiskās nenoteiktības apstākļos (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2010. gada 27. oktobra sprieduma lietā Nr. 2010-12-03 18.3. punktu*). Satversmes tiesa ir norādījusi, ka peļņa ir atkarīga ne tikai no konkrēta tiesiskā regulējuma, bet arī no komersanta saimnieciskās darbības kopumā (*sk. Satversmes tiesas 2015. gada 6. oktobra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu 12. punktu*). Personas interese gūt peļņu neietilpst Satversmes 105. panta tvērumā, jo šāda abstrakta iespējamība nav uzskatāma par īpašuma tiesību objektu (*sk. Satversmes tiesas 2011. gada 3. novembra sprieduma lietā Nr. 2011-05-01 15.2. punktu un 2015. gada 3. jūlija sprieduma lietā Nr. 2014-12-01 21.3. punktu*). Plānotā peļņa nav uzskatāma par īpašumu, jo vēl nav nopelnīta, un līdz ar to nepastāv prasība, kuru varētu apmierināt.

Pieteikumā nav sniegti juridiski argumenti tam, ka Ģimnāzijas interese gūt tai vēlama apmēra peļņu ietilptu Satversmes 105. panta tvērumā un ka šai komercsabiedrībai ar apstrīdētajās normās noteikto kārtību tiktu liegtas tiesības turpināt saimniecisko darbību. Tādējādi pieteikumā nav norādīts juridiskais pamatojums tam, ka ar apstrīdētajām normām Ģimnāzijai būtu liegtas tādas tiesības, kas jau reiz bijušas noteiktas, un tai būtu aizsargājamas tiesības uz nākotnē iespējamu peļņas gūšanu savas komercdarbības ietvaros.

Papildus tam Ģimnāzija nav pamatojusi, kādā veidā pieteikumā norādītie apsvērumi par personas tiesību uz izglītību īstenošanu attiecas uz apstrīdēto normu iespējamo neatbilstību Satversmes 105. panta pirmajam un trešajam teikumam.

Līdz ar to Ģimnāzijas pieteikums daļā par apstrīdēto normu iespējamo neatbilstību Satversmes 105. panta pirmajam un trešajam teikumam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta, 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

5.3. No pieteikuma izriet uzskats, ka ar apstrīdēto normu pieņemšanu tika pārkāpts Satversmes 1. panta tvērumā ietilpstošais no demokrātiskas tiesiskas valsts pamatnormas atvasinātais tiesiskās paļāvības princips. Ģimnāzija norāda, ka apstrīdētās normas neatbilst Satversmes 1. pantam, jo likumdevējs esot atņēmis personai reiz piešķirtās subjektīvās tiesības, kuras ietilpst Satversmē noteikto pamattiesību tvērumā, un pārkāpis tiesiskās paļāvības principu. Apstrīdētās normas esot pieņemtas, neņemot vērā privātajām izglītības iestādēm izsniegtās licences, piešķirto akreditāciju un to derīguma termiņus. Tāpēc Ģimnāzija nespējot nodrošināt savu civiltiesisko saistību izpildi pret izglītojamo vecākiem un aizbildņiem.

Satversmes tiesas kolēģija šā lēmuma 5.2. punktā jau ir atzinusi, ka Ģimnāzija nav sniegusi juridiskus argumentus tam, ka apstrīdētās normas skar tādas tiesības, kas ietilptu Satversmes 105. pantā noteikto pamattiesību tvērumā. Tādējādi pieteikumā nav norādīts pamatojums tam, ka likumdevējs, iespējams, pārkāpjot tiesiskās paļāvības principu, esot atņēmis personai reiz piešķirtās subjektīvās tiesības, kuras ietilptu Satversmē noteikto pamattiesību tvērumā. Savukārt juridiskais pamatojums tam, vai Ģimnāzijai no Satversmes 1. panta izriet kādas citas pamattiesības, pieteikumā nav ietverts.

Līdz ar to Ģimnāzijas pieteikums arī daļā par apstrīdēto normu iespējamo neatbilstību Satversmes 1. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktā, 19.² panta pirmajā daļā un sestās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 4. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību [..], [..] un [..] pieteikuma (pieteikums Nr. 143/2018).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs

A. Laviņš